

Tarwegistconcentraat ProtiWanze blijkt in onderzoek prima vervanger van soja-raap

Eiwitbron bespaart op voerkosten

Na veel individuele ervaringen heeft nu een wetenschappelijk onderzoek een oordeel geveld over tarwegistconcentraat ProtiWanze. Het vloeibare product kan bij een gelijkblijvende melkproductie een soja-raapmengsel vervangen en het levert een besparing op van dertig eurocent per koe per dag.

tekst **Florus Pellikaan**

De meeste beoordelingen over tarwegistconcentraat waren tot nu toe gebaseerd op gevoel. Voorstanders noemen de aantrekkelijke prijs van het product. Tegenstanders vinden een vloeibaar voermiddel niet geschikt voor koeien. Recent onderzoek van Wageningen UR Livestock Research maakt echter een eind aan de vooroordelen. In opdracht van producent BioWanze en de bijproductenleveranciers Hedimix en Beuker voerde Livestock Research een voerproef uit naar de technische resultaten van tarwegistconcentraat (tgc) van het merk ProtiWanze. Het doel van de proef was een antwoord vinden op de vraag of ProtiWanze een eiwitrijk product als een soja-raapmengsel kan vervangen.

Naast een gedegen antwoord op de vragen die in de praktijk leven rondom tarwegistconcentraat is ook het steeds groter wordende aanbod van het product aanleiding voor het onderzoek. 'In 2008 lag het totale aanbod tarwegistconcentraat in Nederland op 200.000 ton. Dit werd voornamelijk afgezet in de varkenshouderij. Dit jaar is het aanbod in Nederland ruim 500.000 ton en hierdoor kan ook de rundveehouderij mee profiteren', vertelt Johan Houben van Hedimix. 'Sinds dit jaar geldt er in Europa een bijmengplicht van biodiesel en bio-ethanol in brandstoffen voor vervoermiddelen van vier procent. Hierdoor is de productie van biobrandstoffen flink opgeschaald. Het aanbod tarwegistcon-

Erik ten Kate: 'Koeien selecteren minder in het rantsoen'

Ruim een half jaar voert Erik ten Kate uit Balkbrug inmiddels tarwegistconcentraat (tgc) van het merk ProtiWanze aan zijn 140 melkkoeien. De keuze om het product in het rantsoen op te nemen had twee redenen. 'De koeien selecteerden best veel in het rantsoen en met name de fijngemalen mks pikten ze eruit. Daarnaast is het natuurlijk een goedkoop product, ondanks de investering in de tank die je eenmalig moet doen', vertelt Ten Kate. Hij werd op het product gewezen door zijn bedrijfsadviseur van Hendrix-UTD. Door het tarwegistconcentraat heeft Ten

Kate bierborstel en een deel van het soja-raapmengsel uit het rantsoen gehaald. Op dit moment krijgen de koeien 4,5 kilo ProtiWanze, maar eerder dit seizoen lag de gift op 7 kilo. 'De hoeveelheid die we voeren, wordt bepaald via de rantsoenberekening en is afhankelijk van het aandeel ruw eiwit in het kuilgras. Nu voeren we de herfstkuil van vorig jaar, dus hebben we niet veel tarwegistconcentraat nodig.' Het product bevat Ten Kate erg goed. 'De koeien reageerden er goed op en de melkgift is zelfs gestegen. De gehalten zijn nagenoeg hetzelfde gebleven. Een

voordeel is dat de koeien veel minder selecteren in het rantsoen. Ook geeft het arbeidsgemak omdat we nu geen bierborstel meer in- en uitkuilen. Het kostprijsverschil heb ik nog niet berekend.'

	soja-raap	ProtiWanze
voeropname		
ProtiWanze (kg ds)	0	1,8
ProtiWanze (kg product)	0	6,5
soja-raap (kg ds)	1,8	0
soja-raap (kg product)	2	0
totale voeropname (kg ds)	22,3	22,3
totale vem-opname	21.087	21.236
totale dve-opname	2011	1993
melkproductie		
melk (kg)	31,8	31,4
vet (%)	4,15	4,20
eiwit (%)	3,54	3,61
meetmelk (kg)	32,7	32,7

Tabel 1 – Resultaten van de proef op Nij Bosma Zathe met soja-raap of ProtiWanze in het rantsoen (bron: Livestock Research)

centraat is als bijproduct van de bio-ethanolproductie ook toegenomen.'

Vanaf honderd koeien

Sinds een jaar komt in de fabriek van BioWanze in het Belgische Wanze 250.000 ton tarwegistconcentraat vrij van het merk ProtiWanze. Hedimix en Beuker hebben de vermarkting van dit merk gecontracteerd voor Noordwest-Europa.

'ProtiWanze is een uitstekend product voor de melkveehouderij, maar wij merkten in de praktijk dat er bij veehouders wel een knop om moest', vertelt Houben. 'Ze zijn niet gewend om vloeibare producten aan koeien te voeren en de opslagmethode is met een tank natuurlijk heel anders dan met een sleufsilos.' Robert van Buuren van Beuker vult aan: 'Nu zien steeds meer veehouders dat dit juist een voordeel is. Je hebt geen werk met het in- en uitkuilen van het product en er treden geen bewaarverliezen op. Het is een bijproduct met het gemak van krachtvoer. Daarnaast is de voederwaardeprijs van ProtiWanze slechts veertig procent.' ProtiWanze wordt alleen in volle vrachten van 35 ton geleverd. Vanwege de houdbaarheid van enkele maanden is het in verband met de voersnelheid van het product eigenlijk alleen interessant voor bedrijven vanaf honderd koeien.

Door de snelle verteerbaarheid en het hoge vochtgehalte is tarwegistconcentraat volgens de deskundigen vooral geschikt voor rantsoenen vanaf circa veertig procent droge stof en met voldoende effectieve structuur.

Livestock Research heeft het onderzoek met ProtiWanze uitgevoerd op Nij Bosma Zathe. Verdeeld in twee evenredige

groepen hebben 32 koeien de proef doorlopen. De ene groep kreeg 1,8 kilogram droge stof soja-raapmengsel (2 kilogram product in de verhouding een derde soja en twee derde raap) door het rantsoen en de andere groep 1,8 kilogram droge stof ProtiWanze (6,5 kilogram product).

Geen verschil melkproductie

Arie Klop, onderzoeker bij Livestock Research, vat de resultaten samen (zie tabel 1). 'De totale drogestofopname per koe was in beide groepen even hoog, maar doordat het rantsoen met ProtiWanze een lager drogestofgehalte had, aten deze koeien wel 4,5 kilogram meer product op.'

Interessanter zijn natuurlijk de technische resultaten. 'De koeien die het soja-raapmengsel kregen voorgeschoteld, produceerden 0,4 kg melk per dag meer, maar dit is statistisch gezien geen verschil', vertelt Klop. 'De koeien die het rantsoen met ProtiWanze kregen, produceerden een 0,05 procent hoger vetgehalte en 0,07 procent hoger percentage eiwit. Met name het eiwit zit dicht tegen de grens van een statistisch verschil aan, wat betekent dat ProtiWanze vrijwel zeker de oorzaak van het verschil is. Gecorrigeerd op vet en eiwit en uitgedrukt in meetmelk, produceren de koeien in beide groepen exact hetzelfde. Daaruit kunnen we de conclusie trekken dat ProtiWanze een eiwitrijk product als een soja-raapmengsel kan vervangen', vat Klop samen.

Robert Meijer, innovatiemanager bij Nutreco voor onder andere Hendrix UTD en Hedimix, heeft de resultaten van de voerproef omgerekend naar euro's. 'De melkophbrengst van koeien met ProtiWanze in het rantsoen ligt 0,06 euro per dag hoger vanwege de hogere gehalten. De voerkosten van deze groep zijn per koe per dag 0,30 eurocent lager. De kosten van de tank voor de opslag van ProtiWanze zijn bij het berekenen van rente, afschrijving en energie en met een levensduur van tien jaar, 4 eurocent per koe per dag bij een bedrijf met honderd koeien. Gerekend met 313 dagen per jaar waarin een koe gemiddeld 31,4 kg melk produceert, is het voeren van ProtiWanze honderd euro per koe per jaar goedkoper', stelt Meijer.

Reken je ook nog de lagere hoeveelheid fosfor in ProtiWanze mee, wat van belang is voor melkveehouders die deelnemen aan bedrijfsspecifieke excretie (bex), dan bespaart een veehouder per koe ook nog 25 euro aan kosten voor mestafvoer. |

Op 79-jarige leeftijd is in zijn woonplaats Zeist als gevolg van een hartstilstand overleden **Durk Minkema**. Na zijn studie veeteelt in Wageningen trad hij in 1957 in dienst bij het Instituut voor Veeteeltkundig Onderzoek, IVO, in Zeist. Hij bleef er tot zijn afscheid in 1990. Minkema maakte deel uit van de groep die de kansen van de holsteins bekeek. Zijn boek 'De erfelijke basis van de veefokkerij' vormde een belangrijke studiebron. Hij besteedde daarin in 1970 als een van de eersten in ons land aandacht aan de populatiegenetica.

Durk Minkema stond in 1976 aan de basis van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen. Hij zag heel vroeg dat diverse rassen in gevaar kwamen en nodigde iedereen uit sperma

Durk Minkema Jan Nysingh

van zeldzame stieren bij hem in een diepvriesvat te deponeren, de basis voor de genenbank. Minkema was een veelzijdig man – in de draf-sport was hij een begrip – maar in de omgang bleef hij bescheiden, prettig door zijn onderkoelde humor.

Jan Luchies Nysingh is op 82-jarige leeftijd overleden. Hij was een bestuurder-boer uit De Wijk, evenals zijn vader en (vooral) grootvader, beiden bestuurslid van het NRS. Bij het Drentse Landbouwenootschap DLG, het landelijke KNLC en het Landbouwschap was hij een gerespecteerd bestuurder. Jarenlang was hij ook voorzitter van de Centrale Melkcontrole Dienst CMD, waar hij een belangrijke rol had bij de totstandkoming van de stichting GIR, waarin de gegevensverwerking van de nationale rundveestapel werd ondergebracht in 1976. Nysingh zag toen beter dan velen dat een gescheiden optreden van de diverse organisaties op den duur onbetaalbaar zou zijn en dus onwenselijk. In feite stond hij daarmee aan de basis van het huidige CRV.